

LBRIS

We know
books

Steven Levy

Facebook

Povestea din spatele unui brand de succes

Cuprins

Prefață / 9

Introducere / 16

PARTEA ÎNTÂI

1. ZuckNet / 39

2. „Judecat“ / 61

3. Thefacebook / 86

4. Casa Facebook / 114

5. Dilemă morală / 141

6. Cartea Schimbării / 164

PARTEA A DOUA

7. Platforma / 201

8. Pandemie / 240

9. Lumea lui Sheryl / 257

10. Expansiune! / 281

11. „Mișcă-te rapid și schimbă lucrurile“ / 318

12. Schimbare de paradigmă / 368

13. Cumpărând viitorul / 399

14. Alegeri / 443
15. „P“ de la Propagandă / 490
16. Spectacol cu clovni / 531
17. Partea urâtă a lucrurilor / 574
18. Integritate / 614
19. Următorul Facebook / 648
Epilog / 693

Mulțumiri / 701

Note / 704

Index / 745

Prefață

„Am plăcerea de a vă anunța că, începând de astăzi, compania noastră se numește Meta.“

Vorbitorul era Mark Zuckerberg, fondatorul, acum în vârstă de 37 de ani, directorul executiv și liderul absolut al Facebook, cea mai mare rețea de socializare din lume, o companie care, de bine, de rău, a schimbat, în adevăratul sens al cuvântului, lumea.

Era 28 octombrie 2021. Locul de desfășurare: conferința Connect, întâlnirea anuală a Facebook pentru dezvoltatorii platformei sale de realitate virtuală Oculus. Conferința chiar a fost virtuală: pandemia a forțat compania să renunțe la adunările cu participarea unor oameni în carne și oase. Dar, într-un alt sens, lipsa unei locații fizice reflecta convingerea lui Zuckerberg că într-o zi ne vom juca, ne vom simți și vom face tranzacții ca avataruri fanteziste într-o „metasferă“ digitală. (Termenul este împrumutat din romanul distopic *Avalanșa* al lui Neal Stephenson.) Tehnologia care ar face ca acest lucru să se întâmple nu există încă, nici pe departe – declarația lui Zuckerberg a fost preînregistrată, fiind mai degrabă un documentar informativ decât ceva prezentat în conclavele holografice în timp real ale viitorului, pe care și le imaginează. Dar credința lui în acel viitor este atât de puternică, încât a redenumit una dintre

Introducere

Salut, eu sunt Mark. Prezentarea era inutilă. Mark Zuckerberg este unul dintre chipurile cel mai ușor de recunoscut de pe întreaga planetă. El este directorul executiv al Facebook, cea mai mare rețea de socializare din lume – de fapt, cea mai mare rețea umană *de orice fel*, din toate timpurile –, apropiindu-se de două miliarde de membri, dintre aceștia, mai bine de jumătate se conectează zilnic. Rețeaua l-a făcut pe Zuckerberg, în accepția actuală, a șasea cea mai bogată persoană din lume. Și pentru că a înființat Facebook la o vârstă atât de fragedă, 19 ani, în camera sa de cămin de la Harvard, el a devenit imaginea centrală a graficelor reprezentând oportunitățile uimitoare pe care tehnologiile avansate le oferă chiar și celor mai tineri și mai puțin cunoscuți dintre oameni.

El este mai mult decât faimos. Și este aici.

În Lagos, Nigeria.

Iar dacă mai exista vreun dubiu legat de identitatea lui, acest tânăr agreabil, cu păr castaniu, zâmbet stângaci și o aparentă aver-siune față de clipit, este îmbrăcat exact ca... Mark Zuckerberg! Tricoul care îl definește, semnificând „proletariatul tocilar“, este, de fapt, o creație Brunello Cucinelli (325 de dolari bucata – el are un dulap întreg cu asemenea tricouri, care îl eliberează de corvoada de a lua zilnic decizii referitoare la vestimentație). Blugi și adidași

Nike. Exact ce te-ai aștepta să vezi dacă fondatorul și directorul executiv al Facebook ar intra în încăperea unde te afli. Neobișnuit este însă faptul că nimeni nu s-ar fi așteptat ca el să intre chiar atunci în această încăpere, în acest oraș, în această țară, pe acest continent.

Oamenilor aflați în atelierul de la etajul șase, asemănător unei mansarde, al Co-Creation Hub (CcHUB) – tineri antreprenori dornici să înfrunte riscurile implicate de construirea unei companii tehnologice de succes în Lagos, Nigeria –, li s-a spus doar că un director de la Facebook „va fi prezent astăzi, 30 august 2016, înaintea desfășurării unei tabere de pregătire pentru start-upuri de tehnologie, administrată de celebra platformă de socializare“. Aproape toți credeau că oaspetele misterios ar putea fi unul dintre „locotenenții lui Zuckerberg, Ime Archibong, fiul unor imigranți nigerieni, crescut în Carolina de Nord și care își mai vizitase de câteva ori țara de origine. Apariția lui Zuckerberg în persoană era prea greu de crezut pentru a putea fi măcar bănuită.

De fapt, cei de la Facebook planificaseră călătoria după o pregătire demnă de serviciile speciale, în primul rând din cauza temerilor legate de securitate, dar și având drept scop principal exploatarea surprizei și încântării pe care apariția lui Zuckerberg avea să le genereze. Zuckerberg nu mai pusese niciodată până atunci piciorul pe acest continent și vizita sa era de mult așteptată. El ajunsese aici venind din Italia, unde asistase, împreună cu soția lui, la căsătoria prietenului său, Daniel Ek, directorul executiv al Spotify. După ceremonia nupțială de pe malul lacului Como, el și suita lui petrecuseră câteva zile la Roma, întâlnindu-se cu premierul italian și cu papa, apoi se urcaseră în avion. Imediat după aterizare, el se îndreptase de la aeroportul din Lagos direct către sumbrul cartier Yaba, unde se afla sediul CcHUB.

Cultura start-upurilor din Lagos oscilează între un optimism neverosimil și un umor cinic, în privința monumentalelor obstacole aflate în calea succesului sau chiar în privința supraviețuirii.

Dar tocmai aceștia erau oamenii pe care Zuckerberg își dorea să-i întâlnească: profesioniști cu mințile pline de visuri. În giganticul cartier general pe care îl construise la Menlo Park, California, printre afișele care împodobeau pereții ca o explozie gigantică de confetti pentru „tehnopropagandă“, se numărau câteva zeci pe care scria: FII TOCILAR! Așadar, în timp ce alți magnați ai tehnologiei își dedicau prima lor călătorie în Africa unor scopuri filantropice, Zuckerberg nu a alocat niciun minut din programul său îmbrățișării copiilor subnutriți din sate izolate. În schimb, s-a întâlnit cu tineri dornici să se afirme în domeniul software.

Preț de o clipă, tinerii antreprenori îngheață pe scaune, ca și cum ar fi suspectat că asistă la o apariție paranormală sau că sunt victimele unei farse. Apoi, convinși de dovezile date de propriile lor simțuri, ei izbucnesc într-un strigăt colectiv de bucurie și se aruncă toți deodată în jurul faimosului lor vizitator, strângându-i mâna, făcându-și selfie-uri cu el și încercând fiecare să-i capteze atenția.

Plin de răbdare, Zuckerberg interacționează cu ei, păstrându-și zâmbetul pe chip, uitându-se în ochii fiecăruia, poate chiar fixându-le prea mult privirea. În mod evident, este bucuros.

– *Aceștia sunt oamenii mei*, îmi spune, pe când coboram scările spre a ne întâlni cu alți antreprenori.

Ah, am uitat să vă spun: îl însoțesc pe Mark Zuckerberg în această călătorie. Este primul reportaj pe care îl scriu pentru o carte despre ascensiunea Facebook.

La parter se desfășoară un program intitulat *Vara codului*, în cadrul căruia copii cu vârste cuprinse între cinci și doisprezece ani sunt instruiți în informatică. Zuckerberg merge către doi băieți aflați în fața unui computer. Ambii par să aibă șapte-opt ani.

– Puteți să-mi spuneți ce ați construit? întrebă el, aplecându-se pentru a fi la același nivel cu ei și a privi monitorul pe care se desfășoară puncte luminoase, în formații ordonate.

– Un joc, răspunde unul.

Ochii lui Zuckerberg, în mod normal foarte largi, se măresc și mai mult, ca pupilele din plastic ale unui mare animal împăiat: *exact asta făcea și el când avea vârsta lor!*

– Îmi puteți spune cum l-ați construit? întrebă el.

După alte câteva discuții tehnice cu copiii („Îmi puteți arăta codul?“), el pleacă spre următoarea escală de pe agendă, un start-up care pregătește ingineri din Africa Centrală pentru ocuparea unor posturi tehnice în cadrul marilor corporații. Zuckerberg contribuise financiar la acest proiect prin intermediul fundației sale, către care decisese să vireze 99% din profiturile obținute de el de la Facebook. Vizitatorii aflați în interes de afaceri la Lagos rareori se încumetă să ia la pas cartiere precum Yaba, dar Zuckerberg a dorit să meargă pe străzi. Există doar niște caricaturi de trotuare, peste tot domnește mizeria, iar asfaltul este plin de găuri și presărat cu băltoace. Mașinile și motocicletele creează un zumzet infernal. Ritmul este rapid, pentru ca grupul să treacă pe lângă oamenii aflați în fața clădirilor dărăpănate și a vitrinelor magazinelor înainte ca aceștia să-și dea seama ce se întâmplă. Un puști reușește să se desprindă de grup pentru a face un selfie. Zuckerberg pare degajat, discutând cu Archibong în timp ce se află în fruntea suitei sale.

Scena este immortalizată de fotograful său personal, un fost foto-reporter de la *Newsweek*, care a călătorit alături de numeroși președinți. Când acele imagini vor ajunge pe internet, cei câțiva pași făcuți printre localnici vor face din Zuckerberg o figură îndrăgită în Nigeria. („Am crezut că imaginile sunt trucate!“, a spus un inginer local atunci când le-a văzut prima dată.) A doua zi, o alergare pe un pod, prezentată cu fast în social media, va cimenta imaginea de om „popular“ a acestui miliardar al tehnologiei informatice.

În prima zi petrecută de Zuckerberg în Africa, ultima oprire este la un chioșc modest, lângă o intersecție aglomerată. Este unul dintr-o serie de „Express Wi-Fi“, francize familiale finanțate de Facebook, spații în care localnicii pot folosi serviciile de internet

furnizate de magazine și mici companii, în schimbul unor taxe modice. Acest chioșc, care găzduiește, de asemenea, și pariuri sportive, este administrat de Rosemary Njoku, o femeie cu părul ascuns sub un batic, îmbrăcată într-o fustă cu pete negre. Este însoțită de o prietenă care poartă o rochie lungă, galbenă, cu imprimeuri.

Să ofere acces la internet „următoarelor câteva miliarde“ – adică oamenilor din regiuni unde nu există conexiuni bune sau care nu-și pot permite conectarea la rețea – a fost pasiunea lui Zuckerberg în ultimii câțiva ani. El a promovat o multitudine de mijloace pentru a răspândi internetul, de la tehnologii exotice, precum dronele autopilotate, la un proiect controversat: acela de a oferi oamenilor planuri de date gratuite, care să limiteze accesul lor doar la o serie de aplicații populare, inclusiv Facebook. „Express Wi-Fi“ este un aspect minor, dar promițător al acestui vis, numit Internet.org.

Femeile l-au primit pe Zuckerberg în spatele micului chioșc, un spațiu îngust, dar învăluit într-o atmosferă caldă și îmbietoare – cei trei abia dacă aveau loc să se așeze pentru a sta de vorbă. Zuckerberg, pe al cărui tricou apăruseră pete de sudoare, începu să le pună întrebări:

– Mi-ar plăcea să mă ajuți, se adresă al șaselea cel mai bogat om din lume unei femei care administra o afacere liliptuană, la un colț de stradă, în capitala uneia dintre cele mai sărace țări de pe glob. Ce sfat îmi poți da în așa fel încât să fac lucrurile să meargă mai bine pentru tine?

Întrebarea o bulversează pe moment pe Njoku, dar își revine rapid.

– Mai mult spațiu. Zuckerberg o privi contrariat. Mai mult spațiu pentru Wi-Fi, astfel încât rețeaua să acopere un spațiu mai mare și să poată fi folosită de cât mai mulți oameni, explică ea.

Pentru un moment, Zuckerberg căzu pe gânduri.

– Bun, altceva? vru el să știe.

– Hashtag #itsup, rosti ea, pentru ca oamenii să știe că Wi-Fi funcționează.

Fața lui se luminează brusc.

– Asta este ceva ce putem face, spuse el. În schimb, prima problemă este destul de dificil de rezolvat. Zuckerberg intră în detalii legate de dificultățile tehnice și își pierdu rapid auditoriul.

A doua zi, Zuckerberg organizează o întâlnire publică dedicată dezvoltatorilor locali de software. Îndrăgește acest format, preferându-l prelegerilor sau interviurilor acordate unor jurnaliști enervanți. Se mândrește în mod deosebit cu faptul că poate anunța mulțimea de oameni adunați acolo că Facebook a construit un satelit care va extinde serviciile de internet către multe zone din Africa unde internetul a fost până acum aproape inexistent. Pe listă se află și Nigeria. Rezultatele se vor vedea curând, întrucât satelitul se află deja pe pista de lansare, la bordul unei rachete spațiale construite de *Space X*. Compania deținută de Elon Musk.

Una dintre întrebările care fuseseră deja trimise, și pe care acum moderatorul intenționa să i-o adreseze invitatului era cât de ușor – sau de greu – a fost pentru Zuckerberg să treacă de la controlul total asupra unui dezvoltator de software la domeniul mult mai stufos al administrării unei companii. Nu îi este dor de acele zile când era preocupat doar de coduri?

– Băieți, sunt inginer, asemenea multora dintre voi, începu el. Iar pentru mine, ingineria se reduce la două principii reale: primul este că începi să te gândești la fiecare problemă ca la un sistem în sine. Și fiecare sistem poate fi îmbunătățit. Indiferent cât este de bun sau de slab un lucru, îl poți îmbunătăți. Iar asta este valabil oricând, indiferent dacă scrii coduri, produci hardware sau dacă sistemul tău este o companie în sine. Facebook atacă problemele legate de afaceri și de cultură în același fel în care un creator de coduri rezolvă problemele. Administrarea [unei companii] nu diferă foarte mult de scrierea unui cod în care crezi funcții diferite

și apelezi la aceleași subrutine... Cred că există ceva cu adevărat esențial în ceea ce privește acest mod de gândire ingineresc.

Spre sfârșitul aceleiași zile, Zuckerberg vizită un studio de film aflat într-un cartier numit *Nollywood*. Mai multe celebrități nigeriene – actori, DJ, muzicieni, comici – se adunaseră pentru a-l întâlni. În timp ce făcea un tur al studioului pentru a se întâlni cu oamenii, Zuckerberg era preocupat de un aspect care părea să-l obsedeze: dacă vedetele și creatorii preferă Facebook sau Instagram, site-ul de distribuire de fotografii făcute cu telefonul mobil, pe care el îl cum-părase în 2012, permițând, până în prezent, fondatorilor săi să-l administreze în continuare. Cu toții preferau platforma Instagram.

– Dar Facebook este mai mare! spuse el, deloc încântat de răspunsurile primite.

La un moment dat, în timp ce toți se adunaseră într-o sală pentru a-i pune întrebări, unul dintre starurile de pe Instagram ridică problema filmului *Rețeaua de socializare*, din 2010, care spune, aparent, povestea începuturilor rețelei Facebook. Cum portretul făcut în film lui Zuckerberg îl prezintă pe acesta drept un savant idiot și intrigant, care a creat compania doar pentru că nu putea avea acces la un restaurant șic de la Harvard, iar femeile îl respingeau, s-ar fi putut crede că el nu va privi cu ochi buni acest subiect, mai ales că starul curios îl întreabă și dacă a fondat, într-adevăr, Facebook din cauză că o femeie l-ar fi refuzat.

– Soția mea urăște acea parte din film, explică el, cu acel surâs sfios, care-i este specific. Realitatea este că pe atunci deja mă întâlneam cu actuala mea soție. Deci ideea că aș fi pornit Facebook pentru că voiam să atrag atenția fetelor mă deranjează.

Pauză.

– Și, de asemenea, această idee este total falsă, încheie el.

* Subrutină: secvență constituită ca o entitate de sine stătătoare care se repetă în diferite locuri ale unui program, în informatică. (n.tr.)

În a patra și ultima seară petrecută în Nigeria, Zuckerberg mă invită în camera lui de hotel, alături de alte câteva persoane din suita sa. Grupul se mutase din Lagos într-un complex hotelier bine păzit din capitala țării, Abuja, unde Zuckerberg urma să îl întâlnească pe președintele nigerian, chiar înainte de a pleca. Faptul că tânărul director executiv se întâlnește atât de frecvent cu liderii mondiali – el fiind un fel de egal al acestora, de vreme ce vasta audiență globală a Facebook îi oferă o puternică bază de susținere în multe state ale lumii – este ceea ce oamenii numesc de obicei „politica externă a companiei“. A fost o zi lungă, în care Zuckerberg s-a trezit la 4.00 a.m. și s-a îmbarcat într-un avion privat către Kenya, unde a participat la un safari de două ore, s-a întâlnit cu antreprenori și a prânzit cu oficiali locali. După-amiază, împreună cu toți cei din suita sa, Zuckerberg a fost înapoi în avion. Atunci a aflat că racheta *SpaceX*, care trebuia să ducă pe orbită satelitul promovat intens de el ca promotor al internetului pe continentul african, explodase pe pista de lansare, cu o zi înainte de decolarea programată. Satelitul Facebook se aflase la bord în timpul aceluia test – o măsură menită să economisească timp – și fusese distrus în urma deflagrației.

Zuckerberg era furios pe Musk. (Deviza Facebook „Mișcă-te rapid și schimbă lucrurile“ nu se aplica și la lansările spațiale...) El s-a îndreptat atunci către modul natural de anihilare a furiei sale – mediul pe care, prin talentul său, îl făcuse accesibil unei importante părți a omenirii: Facebook. Respingând sfaturile date de echipa lui de PR, el a postat, nervos, o poveste care avea să fie citită de majoritatea celor 118 milioane de urmăritori:

Aflându-mă aici, în Africa, sunt profund dezamăgit să aud că în urma lansării eșuate a rachetei *SpaceX* a fost distrus satelitul nostru, care urma să ofere conectivitate la internet atâtor antreprenori și oameni simpli de pe acest continent.

Totuși, în camera de hotel, în acea seară, Zuckerberg părea vesel. Era mult mai relaxat și mai activ când se vedea înconjurat de oameni pe care îi cunoștea bine. Pe masă tronau porții uriașe de preparate culinare locale. Soarbe cu poftă dintr-o cutie de bere nigeriană și îi tachinează, pus pe șotii, pe fotograful său și pe Archibong. Dar atunci când cineva pomenește numele lui Musk, el face brusc. De fapt, rămâne pe gânduri aproape un minut.

– Credeam că am trecut deja prin cele cinci stadii ale suferinței, spuse el. O altă pauză. Ei bine, poate nu am trecut și la stadiul de acceptare. L-am întrebat dacă a vorbit cu Musk. Iarăși pauză, de această dată mai lungă și mai sumbră.

– Nu, răspunde el, în cele din urmă.

Apoi discuția revine la călătoria în Africa, și Zuckerberg se înviorază dintr-odată. Îl întreb despre referirea la Facebook și modul de gândire ingineresc. Părea nerăbdător să-și explice teoria, demonstrându-mi că predilecția de a privi lucrurile cu ochii unui inginer a fost crucială pentru felul în care compania a abordat lucrurile.

– Există acest adevăr fundamental: atunci când ai o vârstă fragedă, te uiți la un lucru și simți că poate fi făcut mai bine. E ca și cum ai spune: *Pot să distrug acest sistem și să-l fac din nou, mai bun*. Îmi amintesc că mă gândeam la asta când eram tânăr; abia mult mai târziu, când m-am mai maturizat, am realizat că nu toți oamenii obișnuiesc să privească astfel lucrurile. Nu cred că aceasta este o mentalitate inginerească – ar putea fi mai degrabă un set de valori decât o mentalitate.

Zuckerberg crede că totul se reduce la a împărți totul cu ceilalți și adesea spune că lumea este un loc mai bun atunci când oamenii își împărtășesc unii altora experiențele. Până în prezent, lumea i-a apreciat foarte mult filozofia, celebrând Facebook pentru numărul uriaș de membri, pentru capacitatea de a-i aduce pe oameni laolaltă și chiar pentru potențialul de a ajuta oamenii să abordeze probleme serioase împreună, fără organe de decizie. Facebook a fost creditat

drept forța motrice a eliberatoarei „Primăveri Arabe”. Practicile sale privind confidențialitatea, în ciuda criticilor aduse de activiști și legislatori, nu au putut dărâma Facebook. Și, în ciuda portretului sumbru prezentat în *Rețeaua de socializare*, Zuckerberg este privit, în general, ca un fondator îndrăzneț și egalitarist căruia îi place să facă jogging pentru a se deconecta, pe străzile orașelor din toată lumea, fie că e vorba de Lagos sau de poluata piață Tiananmen din Beijing.

– Unul dintre lucrurile pentru care sunt bucuros este că în această călătorie a trebuit să discut cu oameni reali, spune el. Am mers la Roma și a trebuit să vorbesc cu papa și cu premierul Italiei – și ei sunt niște oameni extraordinari, vreau să spun –, dar aici, în Nigeria, am fost bucuros că a trebuit să stau de vorbă cu o mulțime de ingineri și de întreprinzători.

El iubea Nigeria, iar Nigeria îl iubea pe el. Președintele țării făcuse această declarație:

În cultura noastră, nu suntem obișnuiți să vedem oameni de succes apărând așa, pe neașteptate, ca tine. Nu suntem obișnuiți să vedem oameni de succes făcând jogging și transpirând pe străzi. Suntem mai degrabă obișnuiți să vedem oameni de succes în locuri dotate cu aer condiționat. Suntem bucuroși că ești un om bogat, dar, totodată, îndeajuns de simplu pentru a împărți cu alții ceea ce ai.

S-ar putea afirma că vizita în Nigeria a reprezentat apogeul succesului lui Zuckerberg. Cum și-ar fi putut face viața mai bună? Era pe cale să conecteze lumea așa cum nicio altă ființă umană nu o mai făcuse vreodată, nici măcar împărații romani, pe care îi admira. Compania înființată în camera sa de cămin era, practic, o fabrică de bani; el nu mai lucrase nicăieri altundeva, iar acum deținea controlul total asupra uneia dintre cele mai valoroase corporații din lume. Chipul său apărea pe nenumărate coperte de reviste. Fusese declarat de *Time* „Omul anului”. Un sondaj efectuat la începutul